

Smedja på Sensta 1:5

Upprustning av timmerstomme inom ramen för Länsstyrelsens stöd till ekonomibygnader av enklare typ

Antikvarisk medverkan

Sensta 1:5
Munktorp socken
Västmanlands län

Fredrik Ehltón

Smedja på Sensta 1:5

Antikvarisk medverkan

Sensta 1:5
Munktorp socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM120092

Fredrik Ehlton

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlsgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2012

Omslagsfoto: Fredrik Ehlton, Fotonr: Vlm_kmvFE-1975

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Fredrik Ehlton, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-55-5

Inledning

Fastigheten ligger strax söder om Munktorps by i ett öppet jordbrukslandskap. Fastighetsägaren har sökt bidrag för upprustning och upprätning av timmerstomme på en smedja inom ramen för Länsstyrelsen i Västmanlands läns stöd för ekonomibyggnader. Byggnadens kulturhistoriska värden är knutna till gården som helhet där varje enskild byggnad är betydelsefull. Länsstyrelsen beviljade bidrag med 20 000 kr till åtgärderna i beslut med dnr 434-4814-11. För antikvarisk medverkan svarade Västmanlands läns museum genom byggnadsantikvarie Fredrik Ehltun, som även har sammanställt rapporten.

Fastigheten ligger i Munktorp socken. Aktuell byggnad är markerad med röd cirkel. Utdrag ur digitala fastighetskartan från 2004. Skala 1: 10 000.

Historik och beskrivning

Fastigheten ligger inom ett större fornlämningsområde med i huvudsak järnålderslämningar som är belägna på höjdparter i det omgivande slättlandskapet. Bebyggelsen har ett likartat läge på terrängens höjdparter. Byggnadsbeståndet är från tiden kring 1840 och senare. Gemensamt för byggnaderna är den faluröda färgen och de röda tegeltaken. Mangårdsbyggnaden på Sensta gård uppfördes på 1810-talet och var utgård till Dävö tills på 1860-talet. Smedjan uppfördes möjligen under tidigt 1800-tal, men finns inte utmärkt på häradsekonomiska kartan från 1905-11. 1918 skedde en stor brand på gården och många ekonomibyggnader brann ner. Byggnaden kan ha flyttats till nuvarande placering vid ett senare tillfälle.

Byggnaden är uppförd i en liggande timmerkonstruktion med sexkantade knutar som står på hörnstenar med inlagda stenar längs med syllstocken. Den norra gavelfasaden är klädd med slät stående panel. Fasaderna är målade med röd slamfärg. På den södra gaveln finns en entré med en bräddörr som klätts med panel på förvandring. Dörren är målad i gul kulör. Sadeltaket har ett undertak av locklagda brädor som ligger åsarna. På undertaket ligger 2-kupigt lertegel. Ässjan är placerad längst in i byggnaden, mot den norra gaveln. Skorstenen är murad med tegel. Vindskivor och täcklister är av galvaniserad plåt.

Byggnadsvårdsåtgärder

Timmerstommen hade sjunkit och väggarna buktade utåt då syllstocken var rötskadad.

Genomförda åtgärder:

- Hela byggnaden rätades upp och höjdes en aning för att komma upp från marken.
- Södra fasaden: Den rötskadade syllstocken och 2 stockvarv till höger om dörren ersattes med nytt timmer.
- Östra fasaden: Syllstock och 2 hela stockvarv ersattes med nytt timmer. Det genomfördes även reparationer i de övre stockvarven.
- Norra fasaden: De norra knutarna kläddes in med brädor. Panelen reparerades och 3 brädor ersattes med nytt virke.
- Västra fasaden: Följare monterades med bultar för att rätta upp väggen.
- Samtliga nya delar och reparationer målade med röd slamfärg.

Resultat

Upprustningen har skett enligt länsstyrelsens beslut och godkänns ur antikvarisk synvinkel.

Bilder före åtgärderna

Smedjans östra fasad som buktar utåt, rötskador i timmerstockarna.

Vlm_kmvFE-1677

Bräddörr med panel på förvandring.

Vlm_kmvFE-1676

Även den västra väggen buktade utåt.

Vlm_kmvFE-1675

Vid ässjan har en sten kilats fast mellan vägg och mur. Möjligen har stenen bidragit till att väggen buktar utåt.

Vlm_kmvFE-1671

Bilder efter åtgärderna

Södra fasaden. Syllstocken och 2 stockvarv till höger om dörren har bytts ut.
Vlm_kmvFE-1974

De nya stockarna målades med röd slamfärg.
Vlm_kmvFE-1926

När byggnadens rätades upp och höjdes blev avståndet mellan dörrposterna längre, vilket gjorde att dörrbladen inte gick ihop. Karmen fick därför byggas på med en stolpe.
Vlm_kmvFE-1972

Västra fasaden rätades upp och följare monterades på byggnadens insida. Bultskallarna målades röda. Knutarna kläddes in i brädor.
Vlm_kmvFE-1923

Panelen på den norra fasaden avlägsnades och sattes tillbaka när byggnaden hade höjts. De mittre brädorna ersattes med nya.
Vlm_kmvFE-1921

Västra fasaden.
Vlm_kmvFE-1920

Östra fasaden.
Vlm_kmvFE-1924

Följare på väggens insida.
Vlm_kmvFE-1918

Stenen vi ässjan flyttades i och med timmerlagningarna.
Vlm_kmvFE-1919

Administrativa uppgifter

<i>Västmanlands läns museums dnr:</i>	VLM120092
<i>VO Kulturmiljö; projektnr:</i>	3-12-103
<i>Länsstyrelsen dnr:</i>	434-4814-11
<i>Fastighetsbeteckning:</i>	Sensta 1:5
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Socken:</i>	Munktorp
<i>Kommun:</i>	Köping
<i>Ägare-beställare:</i>	Bo Munkert Sensta Gård 731 91 Köping
<i>Entreprenör:</i>	3:12 Byggnadsvård Johan Back Kungsbyn 11 725 98 Västerås
<i>Antikvarisk medverkan:</i>	Västmanlands läns museum Antikvarisk expert Fredrik Ehlton Karlskatan 2 722 14 VÄSTERÅS Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS

Tfn: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se

Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342

ISBN 978-91-86511-55-5